

Marit Bjorvand Børresen og Dag Tangen

Allmennlærer- og
førskolelærerstudentene
ved Høgskolen i Hedmark

Motivasjon, trivsel og arbeidsinnsats
Forskjeller og likheter

Førsteårsstudenten i fokus (FIF) - delrapport

Høgskolen i Hedmark
Rapport nr. 4 – 2003

Online-versjon

Utgivelsessted: Elverum

Det må ikke kopieres fra rapporten i strid med åndsverkloven og fotografiloven eller i strid med avtaler om kopiering inngått med KOPINOR, interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk.

Forfatteren er selv ansvarlig for sine konklusjoner. Innholdet gir derfor ikke nødvendigvis uttrykk for Høgskolens syn.

I rapportserien fra Høgskolen i Hedmark publiseres FoU-arbeid og utredninger. Dette omfatter kvalifiseringsarbeid, stoff av lokal og nasjonal interesse, oppdragsvirksomhet, foreløpig publisering før publisering i et vitenskapelig tidsskrift etc.

Rapporten kan bestilles ved henvendelse til Høgskolen i Hedmark.
(<http://www.hihm.no/>)

Rapport nr. 4 - 2003

© Forfatterne/Høgskolen i Hedmark

ISBN: 82-7671-264-0

ISSN: 1501-8563

Høgskolen i Hedmark

Tittel: Motivasjon, trivsel og arbeidsinnsats hos allmennlærer- og førskolelærerstudentene ved Høgskolen i Hedmark. Forskjeller og likheter.

Forfattere: Marit Bjorvand Børresen og Dag Tangen

Nummer: 4

Utgivelsesår: 2003

Sider: 36

ISBN: 82-7671-264-9

ISSN: 1501-8563

Oppdragsgiver:

Emneord: Allmennlærerstudent, førskolelærerstudent, motivasjon, trivsel, arbeidsinnsats

Sammendrag: Dette forskningsprosjektet er en del av en landsomfattende spørreundersøkelse vedrørende allmenn- og førskolelærerstudenters motivasjon, trivsel og arbeidsinnsats. Data som er benyttet i denne rapporten gjelder 1. og 2. års allmenn- og førskolelærerstudenter ved Høgskolen i Hedmark. Spørreundersøkelsen ble foretatt oktober/november 2001, og ca. 330 studenter deltok. Svarprosenten var på ca. 70. Teoretisk bakgrunn er hentet fra motivasjonsteori og senere års undersøkelser om ”den moderne studenten”.

Det er generelt sett små forskjeller mellom allmenn- og førskolelærerstudenter ved høgskolen i Hedmark vedr. motivasjon, trivsel og arbeidsinnsats. På følgende områder har vi registrert noe forskjell:

- Førskolelærerstudentene opplever et stort fall i motivasjon for studiet fra studiestart til nå-situasjonen. For allmennlærerstudentene er fallet atskillig mindre.
- Førskolelærerstudentene er noe mer motivert ut fra indre årsaker enn ytre årsaker.
- Det er registrert svært små forskjeller på områdene trivsel og arbeidsinnsats.
- Førskolelærerstudentene mener at de vil få atskillig større grad av handlingsfrihet enn allmennlærer i sitt framtidige yrke.
- De fleste allmennlærerstudenter tror at de arbeider i skolen om 5 år. Mange førskolelærerstudenter tror også at de arbeider i skolen om 5 år.

Høgskolen i Hedmark

Title: Motivation, prosperity and contribution by teacher- and pre school teacher training students in Hedmark College. Differences and likeness.

Authors: Marit Bjorvand Børresen and Dag Tangen

Number: 4

Year: 2003

Pages: 36

ISBN: 82-7671-264-9

ISSN: 1501-8563

Financed by:

Keywords: Teacher training student, pre school teacher training student, motivation, prosperity, contribution

Summary: This research project is a part of a national question inquiry about the two groups of teacher training students motivation, prosperity and contribution in their studies. The data used in this rapport is about first and second year teacher training students at Hedmark College. This inquiry took place in October/November 2001, and about 330 students participated. About 70% answered. The theoretical background is taken from theories about motivation, and later inquiries about “the modern student”. Generally, there are small differences between the two student groups in Hedmark College when it comes to motivation, prosperity and contribution in their studies. In the following themes we have registrated some differences:

- The pre school teacher training students experience a great fall in motivation from the start of the study and until the now-situation. The fall is lesser for the school teacher training students.
- The pre school teacher training students are more motivated from internal causes than external causes.
- There are registrated very small differences when it comes to prosperity and contribution.
- The pre school teacher training students are of the opinion that they will get larger rank of freedom of action than the school teacher training students in their future occupation.
- Most of the school teacher training students think that they will be working in the school within 5 years. Many pre school teacher training students are of the same opinion.

Innhold

Innledning	9
Bakgrunn	9
Teoretisk grunnlag.....	9
Vårt fokus	10
Rapportens struktur	11
Resultater	12
Studiemotivasjon, trivsel og studieinnsats	12
Studiesituasjonen.....	21
Mot et framtidig yrke	27
Konklusjon.....	34
Studiemotivasjon, trivsel og studieinnsats	34
Studiesituasjonen.....	34
Mot et framtidig yrke	35
Hvordan kan høgskolen nyttiggjøre seg disse resultatene?	35
Videre forskning.....	36

Innledning

Bakgrunn

Høsten 2001 ble det igangsatt et nasjonalt prosjekt der 5 høyskoler deltar. I dette prosjektet ble det gjennomført en spørreundersøkelse der fokus ble rettet mot ”Motivasjon for utdanning og yrke”. Høgskolen i Hedmark er en av de fem deltagerne, de andre er Høgskolen i Nesna, Høgskolen i Sogn og Fjordane, Dronning Mauds Minne Høgskolen og Høgskolen i Agder. Data ble, via en spørreundersøkelse, samlet inn høsten 2001. Informanter i denne spørreundersøkelsen var 1. og 2. års studenter ved førskolelærer- og allmennlærerutdanningene ved de 5 høyskolene. Prosjektdeltagere ved Høgskolen i Hedmark er Marit Bjorvand Børresen og Dag Tangen. Sluttrapport er planlagt ferdig i juni 2003 og data fra denne undersøkelsen vil være gyldige på et nasjonalt nivå.

Vi har i høst hatt noen midler fra den potten som kalles ”rektors frie midler” og vi har hentet ut interessante kunnskaper om førskolelærer- og allmennlærerstudentene ved vår høyskole. Denne kunnskapen dreier seg om motivasjon, trivsel og studieinnsats hos våre egne førskolelærer- og allmennlærerstudenter.

Teoretisk grunnlag

Vår teoriforankring består av motivasjonsteori og nylig publiserte doktorgradsprosjekter som har konsentrert seg om vår tids studenter.

Motivasjonsteori: Hertzberg, Vroom og Maehr

Alle disse teoretikerne har alle vært opptatt av motivasjonsbegrepet, men med ulik innfallsvinkel til det. Hertzberg har blant annet vært opptatt av hvilke faktorer som bidrar til økt motivasjon generelt hos oss mennesker (Gotvassli 1996). Vroom har et mer individuelt perspektiv enn Hertzberg (Gotvassli 1996), mens Maehr (1984, 1986) i hovedsak er opptatt av yrkesmotivasjon.

Undersøkelser om vår tids studenter: Steen-Olsen, Kvalbein m.fl.

I Tove Steen-Olsens (2000) doktoravhandling viser det seg bl.a. at studietilhørighet og studietrivsel er dårligst ved åpne og løst strukturerte fag, slik som ved de fleste fag ved universitetene og størst ved lukkede fag og høgskoleutdanninger. I tillegg synes det sosiale fellesskap å være viktig for dagens studenter.

Dessuten ser det ut til at den moderne studenten i større grad enn tidligere har behov for selvbekreftelse, nærhet, fellesskap og et godt sosialt miljø for å trives med studiene.

Ifølge Kvalbeins (1999) undersøkelser ønsker allmennlærerstudenter å gjøre det lærerutdanningen krever, men likevel kunne organisere og råde over sin egen fritid. Hun finner at studentene ønsker minst mulig bindinger og krav. Kvalbein fant også at mange av studentene i lærerutdanningen ville oppnå mest mulig, med minst mulig innsats. Disse og andre momenter kan tyde på at disse studentenes studiemessige motivasjon ikke var særlig høy.

Vårt fokus

Vi ønsket å finne ut om det ved vår høgskole var forskjeller mellom førskolelærer- og allmennlærerstudentenes studiemotivasjon, trivsel og arbeidsinnsats både i forhold til studiesituasjonen og det framtidige yrket.

Rapportens struktur

Vi har hatt svært begrensede midler til rådighet og vi vil derfor i det følgende konsentrere oss om viktige funn vi har gjort, konklusjoner på disse, og til slutt litt om hvordan vi mener høgsolen kan nyttiggjøre seg disse resultatene i sitt videre arbeid.

Resultater

Alle resultatene er angitt i %. Det vil i de fleste tabellene være angitt hvor mange studenter som totalt har gitt svar. Det varierer noe, men stort sett har ca 240 allmennlærerstudenter og 90 førskolelærerstudenter svart. Svarprosenten er ca 70. På de fleste av spørsmålene er svaralternativene 1-6 på en skala der 6 er det høyeste alternativet. Vi har i framstillingen valgt å slå sammen slik at vi har 3 svargrupper. Disse har vi kalt lav, middels og høy.

Studiemotivasjon, trivsel og studieinnsats

Spørsmål nr. 33: Nedenfor finner du en del momenter som kan være av betydning ved valg av utdanning. Ta for deg hvert enkelt av disse momentene og angi i hvilken grad de hadde betydning for ditt valg.

A = allmennlærerutdanning. F = førskolelærerutdanning

Betydning for valg av utdanning	Ingen betydning		Liten betydning		En viss betydning		Stor betydning	
	A	F	A	F	A	F	A	F
a. Påvirkning fra foreldre/familie	31	34	27	25	32	29	11	12
b. Påvirkning fra venner	35	28	34	38	24	26	6	8
c. Venner hadde samme/lignende utdanningsplaner	53	51	27	19	16	23	4	7
d. Passet med partners utdanning/yrkessituasjon	63	64	12	8	13	14	12	13
e. Kom ikke inn på det jeg hadde mest lyst til	86	88	7	2	4	4	4	6

f. Lyst til å arbeide med barn	4	0	5	0	25	8	66	92
g. Ønske om å skifte yrke/omskolering	68	80	3	7	7	6	23	8
h. Idealisme (det er viktig å jobbe med barn)	19	17	17	8	37	39	28	37
i. Ønske om selvrealisering	15	23	23	20	45	36	17	21
j. Gir mulighet for sikker jobb	5	12	9	11	42	40	44	37
k. Gir mulighet for interessant jobb	1	1	2	1	32	23	65	75
l. Gir mulighet for å jobbe mange steder i Norge	13	22	18	14	32	27	38	37
m. Gir et fint grunnlag for videre utdanning	11	10	21	10	29	35	39	46
n. Jeg har alltid ønsket å bli førskolelærer/allmennlærer	24	18	27	24	33	30	17	29
o. Jeg slapp å flytte fra hjemstedet mitt	54	55	12	10	11	11	24	24
p. Gir meg mulighet til å bruke flere sider av meg selv	2	5	10	5	47	47	41	42
q. Gir meg mulighet for god lønn	17	33	40	41	34	21	10	6
r. Gir meg mulighet for et yrke med høy status	38	44	47	40	13	13	2	2

Kommentarer: Allmennlærer - og førskolelærerstudentene har på flere av områdene svart ganske likt, men det er noen interessante forskjeller. For førskolelærerstudentenes del er det 92 % hvor ”lyst til å arbeide med barn” har hatt stor betydning for valg av utdanning. På samme spørsmål er det 66 % av allmennlærerstudentene som har svart ”stor betydning”. Førskolelærerstudentene legger også større vekt på ”gir mulighet for interessant jobb” (75 %) enn allmennlærerstudentene gjør (65 %). Tallene viser også at det er en forholdsvis stor andel av allmennlærerstudentene som tar

utdanningen fordi de ønsker å skifte jobb eller omskolere seg (23 % mener dette har stor betydning), mens det bare er 8 % av førskolelærerstudentene som ønsker dette. Når det gjelder spørsmålet om idealisme, at det er viktig å jobbe med barn, er det hele 76 % av førskolelærerstudentene og 65 % av allmennlærerstudentene som svarer at det har hatt ”en viss betydning” eller ”stor betydning”. Allmennlærerstudentene er i noe større grad enn førskolelærerstudentene opptatt av at yrket gir en sikker jobb. Et fåtall av begge gruppene har valgt yrket på grunn av status og lønn. Et annet poeng er at i begge gruppene er det en liten andel som svarer at de går på denne utdanningen fordi de ikke kom innpå det de hadde mest lyst til.

Spørsmål nr. 34: Hvordan vil du beskrive arbeidsinnsatsen din da du startet studiet?

	Studieretning	
	Allmennlærer	Førskolelærer
Lav (1,2)	8	9
Middels (3,4)	55	53
Høy (5, 6)	37	38
<i>Total (N)</i>	100 (245)	100 (91)

Kommentar: Her er svarene for begge gruppene temmelig like. 37 % av allmennlærerstudentene og 39 % av førskolelærerstudenten vurderer egen arbeidsinnsats ved studiestart til 5 og 6 på skalaen . Det er få, henholdsvis 8 % for allmennlærerstudentene og 9 % av førskolelærerstudentene som vurderer arbeidsinnsatsen til 1 eller 2.

Spørsmål nr. 35 A: Hvordan vil du beskrive arbeidsinnsatsen din nå?

	Studieretning	
	Allmennlærer	Førskolelærer
Lav (1,2)	9	11
Middels (3,4)	60	56
Høy (5, 6)	32	33
<i>Total (N)</i>	101 (247)	101 (91)

Kommentar: Generelt kan vi si at begge gruppene vurderer egen arbeidsinnsats som større ved begynnelsen av studiet enn ved nå-situasjonen. Det er en markert nedgang; av allmennlærerstudentene er det 32 % som svarer alternativene 5 eller 6, mens det for førskolelærerstudentene er det 33 % som svarer 5 eller 6. Dette innebærer en nedgang på 6 prosentpoeng for begge gruppene. Antallet som vurderer egen arbeidsinnsats lavere har økt med 1 prosentpoeng for allmennlærerstudentene og 2 prosentpoeng for førskolelærerstudentene.

Spørsmål nr. 35B: Hvor mange timer i en gjennomsnittsuke bruker du til studiene?

De to studentgruppenes timeforbruk i %.

Timeforbruk	Allmennlærer	Førskolelærer
Mindre enn 10 timer	7	6
10 – 20 timer	20	13
21 – 30 timer	36	47
31 – 40 timer	22	23
41 – 50 timer	12	10
Mer enn 50 timer	2	1
Sum	99 %	100 %

Kommentar: Oversikten viser at 19 % av førskolelærerstudentene og 27 % av allmennlærerstudentene bruker under 20 timer til studier pr. uke. Innenfor begge gruppene er det få, henholdsvis 15 % av allmennlærerstudentene og 11 % av førskolelærerstudentene som bruker over 40 timer pr. uke til studier. Størstedelen av studentgruppa ligger i sjiktet 21 – 30 timer pr. uke.

Spørsmål nr. 36: Hvor godt trivdes du i studiesituasjonen da du startet studiet?

	Studieretning	
	Allmennlærer	Førskolelærer
Lav (1,2)	9	4
Middels (3,4)	41	42
Høy (5, 6)	50	53
<i>Total (N)</i>	100 (246)	99 (92)

Kommentar: Tabellen viser at både allmennlærer – og førskolelærerstudentene stort sett har en høy grad av trivsel ved studiestart. Noen studenter, 9 % av allmennlærerstudentene og 4 % av førskolelærerstudentene, svarer med 1 eller 2, altså lav grad av trivsel.

Spørsmål nr. 37: Hvor godt trives du i studiesituasjonen nå?

	Studieretning	
	Allmennlærer	Førskolelærer
Lav (1,2)	4	3
Middels (3,4)	38	35
Høy (5, 6)	58	62
<i>Total (N)</i>	100 (248)	100 (92)

Kommentar: Tallene viser at studentene, både allmenn- og førskolelærerstudentene i stor grad trives i studiesituasjonen sin. Når vi sammenlikner tallene fra spørsmål 36, ser vi at trivsel har økt betydelig fra de startet studiene til de svarer på spørreskjemaet.

Spørsmål nr. 38A: I hvilken grad deltar du i faglige studentaktiviteter utenom ordinær undervisning?

	Studieretning	
	Allmennlærer	Førskolelærer
Lav (1,2)	59	61
Middels (3,4)	33	34
Høy (5, 6)	9	6
<i>Total (N)</i>	101 (246)	101 (91)

Kommentar: Generelt kan vi si at begge studentgruppene deltar i liten grad i faglige studentaktiviteter.

Spørsmål nr. 38B: Dersom du ikke deltar eller deltar lite i faglige studentaktiviteter utenom vanlig undervisning (verdi 2 eller lavere) hva er den viktigste årsaken til dette? (Her har studentene kun krysset av ett alternativ)

Grunner til lav deltagelse i faglige studentaktiviteter	Studium	
	Allmennlærer	Førskolelærer
Er ikke interessert	19	19
Praktisk vanskelig (lang avstand, andre forpliktelser)	38	37
For stor arbeidsmengde i studiet	17	18
Kjenner ikke så mange av de andre studentene	5	2
Annet	20	24

Kommentar: Både når det gjelder allmenn- og førskolelærerstudentene svarer den største gruppen at det er praktisk vanskelig å være med i faglige studentaktiviteter. Hva de praktiske vanskene innebærer, gir undersøkelsen ikke svar på. Men det er også rundt 20% som ikke er interessert i faglige studentaktiviteter.

Spørsmål nr. 39A: I hvilken grad deltar du i sosiale studentaktiviteter utenom vanlig undervisning?

	Studieretning	
	Allmennlærer	Førskolelærer
Lav (1,2)	51	57
Middels (3,4)	30	34
Høy (5, 6)	19	9
<i>Total (N)</i>	100 (249)	100 (90)

Kommentar: Generelt kan vi si at studentene i liten grad deltar i sosiale studentaktiviteter utenom vanlig undervisning, og førskolelærerstudenten i mindre grad enn allmennlærerstudentene.

Spørsmål nr. 39B: Dersom du ikke deltar eller deltar lite i sosiale studentaktiviteter utenom vanlig undervisning (verdi 2 eller lavere) hva er den viktigste årsaken til dette? (Her har studentene kun krysset av ett alternativ)

Grunner til lav deltagelse i sosiale studentaktiviteter	Studium	
	Allmennlærer	Førskolelærer
Er ikke interessert	13	21
Praktisk vanskelig (lang avstand, andre forpliktelser)	54	47
For stor arbeidsmengde i studiet	9	12
Kjenner ikke så mange av de andre studentene	6	5
Annet	18	14

Kommentar: Størstedelen av studentene svarer at det er praktisk vanskelig å være med i sosiale studentaktiviteter, allmennlærerstudentene i større grad enn førskolelærerne. En større andel av førskolelærerstudentene enn allmennlærerstudentene svarer at de ikke er interessert i å være med. En forholdsvis stor andel, 18 % av allmennlærerstudentene og 14 % av

førskolelærerstudentene svarer ”annet”, men hva dette ”annet” er, gir undersøkelsen ikke svar på.

Spørsmål nr. 40A: I hvilken grad deltar du i studentpolitiske aktiviteter utenom vanlig undervisning?

	Studieretning	
	Allmennlærer	Førskolelærer
Lav (1,2)	90	95
Middels (3,4)	6	4
Høy (5, 6)	4	1
<i>Total (N)</i>	100 (249)	100 (92)

Kommentar: Generelt kan vi si at studentene i veldig liten grad deltar i studentpolitiske aktiviteter, det gjelder både allmenn – og førskolelærer studentene. Allmennlærerstudentene er noe mer aktive enn føreskolelærerstudentene.

Spørsmål nr. 40B: Dersom du ikke deltar eller deltar lite i studentpolitiske aktiviteter utenom vanlig undervisning (verdi 2 eller lavere) hva er den viktigste årsaken til dette? (Her har studentene kun krysset av ett alternativ)

Grunner til lav deltagelse i studentpolitiske studentaktiviteter	Studium	
	Allmennlærer	Førskolelærer
Er ikke interessert	52	69
Praktisk vanskelig (lang avstand, andre forpliktelser)	23	16
For stor arbeidsmengde i studiet	12	11
Kjenner ikke så mange av de andre studentene	2	1
Annet	11	4

Kommentar: Hovedårsaken til at studentene ikke deltar i studentpolitiske aktiviteter er lav interesse. Det gjelder begge informantgruppene, men

generelt kan vi si at førskolelærerstudentene er mindre interessert enn allmennlærerstudentene.

Spørsmål nr. 41: Hvordan vil du beskrive motivasjonen din for førskolelærer – allmennlærerstudiet ved studiestart?

	Studieretning	
	Allmennlærer	Førskolelærer
Lav (1,2)	4	3
Middels (3,4)	33	31
Høy (5, 6)	63	66
<i>Total (N)</i>	100 (250)	100 (92)

Kommentar: Generelt kan vi si at studentene, både på allmennlærer – og førskolelærerstudentene i stor grad var meget motivert for studiet da de startet. Det er en meget liten andel som svarer de to laveste svaralternativene.

Spørsmål nr. 42: Hvordan vil du beskrive motivasjonen din for førskolelærer – allmennlærerstudiet nå?

	Studieretning	
	Allmennlærer	Førskolelærer
Lav (1,2)	3	3
Middels (3,4)	39	45
Høy (5, 6)	59	52
<i>Total (N)</i>	101 (249)	100 (92)

Kommentar: Studentene er motivert for studiet, men tallene viser en nedgang fra motivasjon ved studiestart til den nåværende motivasjonen. For allmennlærerstudentene er nedgangen 4 prosentpoeng for de som har svart høy, mens det for førskolelærerstudentene er en nedgang på hele 14 prosentpoeng.

Studiesituasjonen

Spørsmål 43: Hvordan synes du arbeidsmengden i dette studieåret er?

	Studieretning	
	Allmennlærer	Førskolelærer
Lav (1,2)	2	0
Middels (3,4)	56	42
Høy (5, 6)	42	58
<i>Total (N)</i>	100 (247)	100 (92)

Kommentar: Tabellen viser store forskjeller mellom de to informant-gruppene. Blant førskolelærerstudentene er det 58 % som mener at arbeidsmengden er høy. Når det gjelder allmennlærerstudentene er det 42 % som mener arbeidsmengden er så høy. Ser vi på tallene fra de som har svart 3 eller 4, er tendensen motsatt. Her er det 56 % av allmennlærerstudentene og 42 % av førskolelærerstudentene som har svart middels på skalaen. Hvis vi da går tilbake til spørsmålet om arbeidsinnsatsen (35A), vurderer førskolelærerstudentene sin arbeidsinnsats på lik linje med allmennlærerstudenten, men de vurderer altså arbeidsmengden som høyere. De bruker heller ikke mer tid på studiene (35B) selv om de vurderer arbeidsmengden høyere.

Spørsmål 44: I hvilken grad opplever du at førskole- eller allmennlærerutdanningen er meningsfylt?

	Studieretning	
	Allmennlærer	Førskolelærer
Lav (1,2)	4	1
Middels (3,4)	45	32
Høy (5, 6)	50	67
<i>Total (N)</i>	99 (248)	100 (92)

Kommentar: Førskolelærerstudentene opplever i større grad enn allmennlærerstudentene meningsfullhet med studiet. 2/3 av

førskolelærerstudentene gir score 5 eller 6, mens halvparten av allmennlærerstudentene krysser av på de to høyeste verdiene.

Spørsmål 45: I hvilken grad er du fornøyd med undervisningen du får dette studieåret

	Studieretning	
	Allmennlærer	Førskolelærer
Lav (1,2)	13	7
Middels (3,4)	69	79
Høy (5, 6)	19	14
<i>Total (N)</i>	101 (248)	100 (92)

Kommentar: Tallene viser en liten forskjell mellom de to informantgruppene. Førskolelærerstudentene er mer samlet på midten av skalaen 79 % svarer alternativene 3 eller 4, mens allmennlærerstudenten har noe mer spredning på svarene sine.

Spørsmål 46: I hvilken grad mener du at studiet er godt tilpasset de utfordringer du tror du vil møte i yrket som førskolelærer/allmennlærer?

	Studieretning	
	Allmennlærer	Førskolelærer
Lav (1,2)	18	2
Middels (3,4)	68	74
Høy (5, 6)	14	24
<i>Total (N)</i>	100 (249)	100 (92)

Kommentar: Her er det noen forskjeller på de to gruppene. Førskolelærerstudentene mener i større grad enn allmennlærerstudentene at studiet er tilpasset de utfordringene de vil møte ute i yrket.

Spørsmål 47: Hvor fornøyd er du stort sett med disse forholdene ved din studiesituasjon?

A = allmennlærerutdanning. F = førskolelærerutdanning

Forhold ved studiesituasjonen	Lav (1,2)		Middels (3,4)		Høy (5,6)	
	A	F	A	F	A	F
a. Det sosiale	7	8	42	44	51	48
b. Faglig innhold	10	8	69	64	21	28
c. Undervisningsform	14	9.8	68	67	17.6	23
d. Lærerne	9.8	11	66	74	24	15
e. Studiemodellen	10	11	75	67	15	22
f. Praksis	8	11	49	41	43	48
g. Studentenes medbestemmelse	21	23	70	66	9	11
h. Studentenes mulighet til å bruke flere sider ved seg selv	16	9	71	67	13	24
i. Undervisning/ grupperom	38	41	52	54	10	6
j. Bibliotek/ AV-midler	16	23	57	63	28	24
k. Andre servicefunksjoner	17	11	61	67	22	22
l. Egen arbeidsinnsats	16	7	66	75	18	19

Kommentar: På flere av disse områdene er svarene ganske like mellom allmennlærerstudentene og førskolelærerstudentene, men noen forskjeller finnes

- Førskolelærerstudentene synes å være noe mer fornøyd med undervisningsform, studiemodellen, praksis og studentenes medbestemmelse. Allmennlærerstudentene er noe mer fornøyd med undervisningsrom/grupperom og bibliotek
- På tre områder er forskjellen forholdsvis stor og det gjelder det faglige innholdet, studentenes muligheter til å bruke flere sider ved seg selv, og lærerne. På de to første forholdene er førskolelærerstudentene mer fornøyd enn allmennlærerstudentene,

mens når det gjelder lærerne, er allmennlærerstudentene mer fornøyd enn førskolelærerstudentene.

Spørsmål 48: Hvor godt synes du forholdene er lagt til rette for ulike grupper av studenter ved din Høgskole?

A = allmennlærerutdanning. F = førskolelærerutdanning

Høgskolen har tilrettelagt for	1-2 I liten grad		3-4 I middels grad		5-6 I stor grad		Vet ikke	
	A	F	A	F	A	F	A	F
a. Mannlige studenter	1.6	7.7	44	44	26	21	29	28
b. Kvinnelige studenter	2	1	43	46	33	40	22	13
c. Studenter med flerkulturell/etnisk tilhørighet	8	6	34	29	9	7	49	59
d. Studenter med funksjonshemninger	28	28	30	23	7	1	35	48
e. Studenter med lese- og Skrivevansker	18	21	19	21	1	0	61	58

Kommentar: På forhold som det er spurt om under spørsmål 48, er det bare små forskjeller mellom de to informantgruppene. I tillegg er det mange informanter som har svart vet ikke.

Spørsmål 49: Hvor godt mener du at du mestrer studiene sett under ett?

	Studieretning	
	Allmennlærer	Førskolelærer
Lav (1,2)	2	3
Middels (3,4)	68	70
Høy (5, 6)	31	27
<i>Total (N)</i>	101 (249)	100 (90)

Kommentar: I overkant av to tredeler av alle studentene svarer 3-4 og den siste tredelen svarer 5-6 på dette spørsmålet. Allmennlærerstudentene

har en noe høyere score enn førskolelærerstudentene. Generelt kan vi si at begge studentgruppene mener at de mestrer studiene godt.

Spørsmål 50: Hvor godt mener du at du stort sett mestrer ulike sider ved studiet?

A = allmennlærerutdanning. F = førskolelærerutdanning

Mestring av ulike sider ved studiet	1-2 Lav		3-4 Middels		5-6 Høy	
	A	F	A	F	A	F
a. Samarbeid med andre studenter	2	0	37	38	61	62
b. Fagene	4	2	68	74	28	24
c. Selvstendig arbeid	13	12	50	59	37	33
d. Praksis	1	1	33	31	66	68

Kommentar: Vi finner ikke store forskjeller på dette spørsmålet. Allmennlærerstudentene mener at de mestrer fagene og selvstendig arbeid noe bedre enn førskolelærerstudentene. Det mest iøynefallende er imidlertid at studentene generelt mener å mestre samarbeid med andre studenter og praksis langt bedre enn de mestrer fag og selvstendig arbeid.

Spørsmål 52: I hvor stor grad mener du at du er en del av det sosiale fellesskapet i førskolelærer- eller allmennlærerstudiet ved din høgskole?

	Studieretning	
	Allmennlærer	Førskolelærer
Lav (1,2)	16	17
Middels (3,4)	60	65
Høy (5, 6)	24	18
<i>Total (N)</i>	100 (248)	100 (92)

Kommentar: Her er det en liten forskjell mellom informantgruppene. Det er 7 % flere allmennlærerstudenter enn førskolelærerstudenter som svarer de to høyeste svaralternativene. Det innebærer at allmennlærerstudentene i

noe større grad enn førskolelærerstudentene opplever seg selv som en del av det sosiale fellesskapet på høgskolen.

Spørsmål 53: I hvor stor grad mener du at du er en del av det sosiale fellesskapet ved ditt studiested?

	Studieretning	
	Allmennlærer	Førskolelærer
Lav (1,2)	21	24
Middels (3,4)	55	58
Høy (5, 6)	25	19
<i>Total (N)</i>	101 (249)	101(92)

Kommentar: På dette spørsmålet ser vi også en liten forskjell mellom de to informantgruppene. Det er 6 % flere allmennlærerstudenter enn førskolelærerstudenter som svarer alternativene 5 eller 6. Svarene på spørsmål 52 og 53 kan sees i sammenheng med svarene på spørsmål 39A, hvor allmennlærerstudentene i noe større grad enn førskolelærerstudentene deltar i sosiale studentaktiviteter utenom vanlig undervisning. Det er naturlig å tro at deltakelse i sosiale studentaktiviteter vil kunne føre til større opplevelse av seg selv som en del av et sosialt fellesskap ved høgskolen.

Spørsmål 54: I hvor stor grad mener du at undervisningen stort sett er tilrettelagt for nettopp dine ønsker og behov.

	Studieretning	
	Allmennlærer	Førskolelærer
Lav (1,2)	12	15
Middels (3,4)	78	80
Høy (5, 6)	10	4
<i>Total (N)</i>	100 (248)	99 (92)

Kommentar: Her er det en forskjell mellom svarene som allmennlærerstudentene gir og svarene fra førskolelærerstudentene. Allmennlærer-

studentene mener i noe større grad at undervisningen er tilrettelagt deres ønsker og behov. På de to høyeste alternativene er forskjellen 6%.

Mot et framtidig yrke

Spørsmål 55: Hvordan vil du beskrive din motivasjon for førskolelærer- eller allmennlæreryrket da du startet utdannelsen?

	Studieretning	
	Allmennlærer	Førskolelærer
Lav (1,2)	3	4
Middels (3,4)	35	29
Høy (5, 6)	62	67
<i>Total (N)</i>	100 (247)	100 (92)

Kommentar: Se spørsmål nr.56.

Spørsmål 56: Hvordan vil du beskrive din motivasjon for førskolelærer- eller allmennlæreryrket nå?

	Studieretning	
	Allmennlærer	Førskolelærer
Lav (1,2)	4	3
Middels (3,4)	43	40
Høy (5, 6)	54	57
<i>Total (N)</i>	101 (247)	100 (92)

Kommentar 55 og 56: Når vi sammenligner svarene på spørsmål 55 og 56, ser vi at begge informantgruppene har hatt et motivasjonsfall, men fallet er noe større for førskolelærerstudentene. Når det gjelder den høye motivasjonen (5 og 6), er nedgangen for allmennlærerstudenten på 8 prosentpoeng og for førskolelærerstudentene på 10 prosentpoeng. Vi finner her samme tendens som vi fant på spørsmål 41 og 42 som omhandlet motivasjon for studiet. Studentenes motivasjon både for studiet og for yrket har gått ned.

Spørsmål nr. 57: Hva tror du vil være din opplevelse av handlingsmuligheter (selv bestemme utforming av egen arbeidssituasjon) i arbeidet som førskolelærer eller allmennlærer?

	Studieretning	
	Allmennlærer	Førskolelærer
Lav (1,2)	2	1
Middels (3,4)	69	55
Høy (5, 6)	29	43
<i>Total (N)</i>	100 (242)	99 (92)

Kommentar: Her går svaralternativene fra ”ingen opplevelse av handlingsmuligheter” til ”opplevelse av svært mange handlingsmuligheter”. Det er nesten ingen som svarer de to laveste alternativene. Når det gjelder de to høyeste alternativene, er det stor forskjell på de to informantgruppene. Førskolelærerstudentene tror i høyere grad at de vil ha opplevelse av svært mange handlingsmuligheter i arbeidet som førskolelærer enn det allmennlærerstudentene tror i forhold til læreryrket. Det er 30 % av allmennlærerstudentene som svarer 5 eller 6, mens det er 43 % av førskolelærerstudentene som svarer de to høyeste alternativene.

Spørsmål nr. 58: Hva slags oppfatning har du av deg selv som framtidig førskolelærer eller allmennlærer?

	Studieretning	
	Allmennlærer	Førskolelærer
Lav (1,2)	0	1
Middels (3,4)	50	54
Høy (5, 6)	50	45
<i>Total (N)</i>	100 (243)	100 (90)

Kommentar: På dette spørsmålet går svaralternativene fra ”tror ikke jeg blir dyktig” til ”tror jeg blir meget dyktig”. Tallene viser et forholdsvis positivt selvbilde i forhold til egen dyktighet som førskolelærer eller lærer. Generelt kan vi si at allmennlærerne har en noe mer positiv oppfatning av

seg selv som framtidig lærer enn førskolelærerne har av seg selv som framtidig førskolelærer.

Spørsmål nr. 59: I hvilken grad er du indremotivert for å gå inn i yrket som førskolelærer/allmennlærer (motivert for arbeidet fordi det gir belønning i seg selv)?

	Studieretning	
	Allmennlærer	Førskolelærer
Lav (1,2)	2	3
Middels (3,4)	48	41
Høy (5, 6)	50	55
<i>Total (N)</i>	100 (242)	99 (92)

Kommentar: Studentene har en sterk indre motivasjon for å gå inn i yrket som førskolelærer eller lærer. Førskolelærerstudentene har en noe sterkere indremotivasjon enn det allmennlærerstudentene har.

Spørsmål nr. 60: I hvilken grad er du motivert for å gå inn i yrket som førskolelærer eller allmennlærer av ytre årsaker/faktorer (sikker jobb, fleksibel arbeidstid, venner som har valgt yrket)?

	Studieretning	
	Allmennlærer	Førskolelærer
Lav (1,2)	11	12
Middels (3,4)	49	53
Høy (5, 6)	40	35
<i>Total (N)</i>	100 (244)	100 (92)

Kommentar: Den største studentgruppa svarer på dette spørsmålet alternativene 3 eller 4. Tallene viser at allmennlærerstudentene i noe større grad enn førskolelærerstudentene er motivert av ytre faktorer. Hvis vi sammenlikner tallene fra forrige spørsmål som omhandlet motivasjon i forhold til indre faktorer, ser vi at begge grupper i større grad er motivert av indre faktorer enn av ytre.

Spørsmål nr. 61: Hvilke muligheter ser du for å ta initiativ, bruke fantasi og å være kreativ i yrket som førskolelærer eller allmennlærer?

	Studieretning	
	Allmennlærer	Førskolelærer
Lav (1,2)	0	0
Middels (3,4)	30	24
Høy (5, 6)	71	76
<i>Total (N)</i>	101 (247)	100 (91)

Kommentar: Tallene viser at studentene, både allmenn – og førskolelærerstudentene tror de får gode muligheter til å være kreative og bruke fantasi i yrket som henholdsvis lærer eller førskolelærer, førskolelærerstudentene i noe større grad enn allmennlærerstudentene.

Spørsmål nr. 62: I hvilken grad er du motivert for å gå inn i yrket som førskolelærer eller allmennlærer på grunn av ferieordningen?

	Studieretning	
	Allmennlærer	Førskolelærer
Lav (1,2)	15	33
Middels (3,4)	45	49
Høy (5, 6)	40	18
<i>Total (N)</i>	100 (248)	100 (92)

Kommentar: Her er det stor forskjell på de to informantgruppene. Allmennlærerstudentene er i mye høyere grad motivert for å gå inn i yrket på grunn av ferieordningen enn det førskolelærerstudentene er. De store forskjellene viser seg på antallet som svarer alternativene 1 eller 2 og de som svarer 5 eller 6. (Vi gjør oppmerksom på at ferieordningen for lærer og førskolelærer er ulike.)

Spørsmål nr. 63: I hvilken grad er du motivert for å gå inn i yrket som førskolelærer eller allmennlærer på grunn av lønnsforholdene?

	Studieretning	
	Allmennlærer	Førskolelærer
Lav (1,2)	31	54
Middels (3,4)	61	42
Høy (5, 6)	8	3
<i>Total (N)</i>	100 (249)	199 (92)

Kommentar: Tallene viser stor forskjell på de to informantgruppene. Blant førskolelærerstudentene er det nesten 55 % som svarer de to laveste svaralternativene, de er i liten grad motivert av lønn. De aller fleste av allmennlærerstudentene svarer alternativene 3 eller 4. De er i større grad motivert for å gå inn i yrket på grunn av lønnsforholdene enn det førskolelærerstudentene er.

Spørsmål nr. 64: Nå skal du ta stilling til noen påstander om hva som motiverer deg til ditt framtidige yrke som førskolelærer eller allmennlærer.

Motivasjon for framtidig yrke	1-2 Lav		3-4 Middels		5-6 Høy	
	A	F	A	F	A	F
	a. Det å få jobbe tett sammen med mine medarbeidere	13	1	60	55	27
b. Det faglige innholdet i det pedagogiske arbeidet	6	3	49	42	45	52
c. Det å få være sammen med barn eller ungdom	2	0	17	8.7	80	90

Kommentar: Det er forholdsvis store forskjeller mellom informantgruppene på alle tre motivasjonsområdene. Førskolelærerstudentene blir i større grad motivert av de oppsatte momentene enn allmennlærerstudentene. Aller størst forskjell er det på spørsmål a. Her svarer 42 % av førskolelærerstudentene at de i høy grad blir motivert av det å få jobbe tett

sammen med medarbeidere, mens det er 27 % av allmennlærerstudentene som svarer 5 eller 6 på dette spørsmålet. 90 % av førskolelærerstudentene blir i høy grad motivert av det å få være sammen med barn eller unge, mens 80 % av allmennlærerstudentene svarer 5 eller 6 på det samme spørsmålet.

Spørsmål nr. 65: Hvilken aldersgruppe av barn ønsker du helst å jobbe med?

	Studieretning	
	Allmennlærer	Førskolelærer
0-3 år	0	23
3-6 år	1	47
6-10 år	29	27
10-13 år	32	0
Ungdom	38	2
Ønsker ikke å jobbe med barn eller unge	0	1

Kommentar: Vi ser at med ett unntak fordeler allmennlærerstudentene og førskolelærerstudentene på sine ”respektive” aldersgrupper. Unntaket er at 27 % av førskolelærerstudentene ønsker å arbeide i skolen.

Spørsmål nr. 66: Hva vil du helst gjøre som nyutdannet førskolelærer eller allmennlærer

	Studieretning	
	Allmennlærer	Førskolelærer
Jobbe i barnehage	1	62
Jobbe i SFO	0	3
Jobbe i skolen	78	17
Jobbe i offentlig forvaltning	2	1
Jobbe i privat næringsliv	2	0
Studere videre	15	13
Være hjemme	0	1
Annet	3	2

Kommentar: Langt flere (78 %) av allmennlærerstudentene vil arbeide i skolen enn førskolelærerstudentene (62 %) som vil jobbe i barnehagen. I tillegg ser vi at 17 % av førskolelærerstudentene ønsker å jobbe skolen.

Spørsmål nr. 67: Hva tror du at du gjør 5 år etter endt førskolelærer- eller allmennlærerutdanning?

	Studieretning	
	Allmennlærer	Førskolelærer
Jobbe i barnehage	0	42
Jobbe i SFO	0	0
Jobbe i skolen	79	37
Jobbe i offentlig forvaltning	3	0
Jobbe i privat næringsliv	2	0
Studere videre	5	8
Være hjemme	2	2
Jobber på en høyskole	2	0
Er arbeidsledig	0	1
Annet	6	10

Kommentar: Vi ser at 79 % av allmennlærerstudentene ser seg selv i skolen om 5 år. Langt færre førskolelærerstudenter (42 %) ser seg selv i arbeid i barnehagen. 37 % av førskolelærerstudentene tror at de arbeider i skolen om 5 år. Vi gjør oppmerksom på at ingen av studentene tror de vil arbeide i SFO.

Konklusjon

Studiemotivasjon, trivsel og studieinnsats

- Når det gjelder motivasjon for studiet og yrket, er det en viss forskjell på de to studentgruppene. Førskolelærerstudentene har i større grad enn allmennlærerstudentene begynt på studiet fordi de har lyst til å arbeid med barn. En høyere andel av allmennlærerstudentene enn førskolelærerstudentene har startet på studiet fordi de har ønske om å skifte jobb/omskolere seg.
- Svarene som omhandler arbeidsinnsats, er svært like, og begge gruppene vurderer arbeidsinnsatsen sin høyere ved studiestart enn ved nå – situasjonen. ”Gjennomsnittsstudenten” bruker 21 – 30 timer på studiene pr. uke.
- Når det gjelder trivsel, trives førskolelærerstudentene litt bedre, men forskjellen er liten.
- Når det gjelder motivasjon for studiene ved studiestart og i nå-situasjonen viser det seg at førskolelærerstudentene har et relativt stort fall i motivasjon. For allmennlærerstudentene er dette fallet mindre.

Studiesituasjonen

- Generelt kan vi si at førskolelærerstudentene opplever at de har en større arbeidsmengde enn allmennlærerstudentene og de opplever også at studiet er noe mer meningsfullt enn det allmennlærerstudentene gjør.
- Allmennlærerstudentene mener at de mestrer studiet noe bedre enn førskolelærerne, men forskjellen er liten. De opplever også at undervisningen i noen større grad er tilpasset deres ønsker og behov.

Mot et framtidig yrke

- På spørsmål som omhandler opplevelse av handlingsmuligheter i framtidig yrke, er forskjellene forholdsvis store. Førskolelærerne tror i høyere grad at de vil ha opplevelse av å ha større handlingsmuligheter i yrket som førskolelærer enn det allmennlærerne tror de vil ha i yrket som lærer.
- Begge gruppene har et positivt selvbilde i forhold til egen dyktighet som henholdsvis lærer og førskolelærer.
- Begge studentgruppene har en sterk indre motivasjon for å gå inn i yrket som førskolelærer eller lærer, førskolelærerstudentene har en noe sterkere indre motivasjon enn det allmennlærerstudentene har. Ytre faktorer betyr noe mer for allmennlærerstudentene enn for førskolelærerstudentene.
- Generelt kan vi si at førskolelærerstudentene i betydelig høyere grad enn allmennlærerstudenten motiveres av: å få jobbe tett sammen med medarbeidere, å få være sammen med barn eller unge og det faglige innholdet i det pedagogiske arbeidet.
- Når studenten skal svare på hva de tror de gjør om fem år, svarer de aller fleste av allmennlærerstudentene at de arbeider i skolen. Langt færre av førskolelærerstudentene tror at de arbeider i barnehage og en stor andel av førskolelærerstudentene tror at de jobber i skolen om fem år.

Hvordan kan høgskolen nyttiggjøre seg disse resultatene?

Vi mener at slike data som vi har lagt fram vil være viktige med hensyn til rekruttering av studenter. Førskolelærerstudenter velger dette studiet fordi de ønsker å arbeide med barn og de mener de vil ha stor grad av handlingsmuligheter i yrket. At lærerstudenter er i høy grad indremotivert for yrket er også viktig informasjon i slike sammenhenger. At man kan bli småskolelærer ved å ta førskolelærerutdanning og at mange førskolelærerstudenter faktisk ønsker dette er også viktig informasjon.

Videre mener vi at man kan bruke informasjon fra denne undersøkelsen til å vurdere tiltak for å holde på studentene, hindre frafall i og med at motivasjon og arbeidsinnsats faller utover i studiet.

For å få en kvalitetsmessig heving av disse studiene trenger man informasjon om hvor fornøyde studentene er med utdanningen og rammene rundt. Det gir denne undersøkelsen delvis svar på. Nybygget på Hamar er ett tiltak som vil kunne heve kvaliteten, men mange andre områder vil også være aktuelle ifølge det studentene svarer på disse spørsmålene.

Videre forskning

Vi tror at endrede studiemodeller, rammeplaner og rammefaktorer ved vår høyskole gir grunnlag for ytterligere forskning på området. Oppdatert informasjon om studenters oppfatning av egen studiesituasjon er verdifull i en slik sammenheng.

Hamar januar 2003

Marit Bjorvand Børresen

Dag Tangen